

УДК 7.036:378.147:72.01

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/91-1-41>**Едуард КРАСНИЙ,**

orcid.org/0009-0008-7988-1512

старший викладач кафедри архітектури та дизайну середовища
Національного університету «Чернігівська політехніка»
(Чернігів, Україна) edredddt2017@gmail.com

ЗНАЧЕННЯ ПЛАСТИЧНОЇ АНАТОМІЇ В СИСТЕМІ ХУДОЖНЬОЇ АКАДЕМІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ АРХІТЕКТОРІВ ТА ДИЗАЙНЕРІВ

Метою статті є визначення ролі пластичної анатомії в процесі вивчення академічного рисунку для формування творчого, конструктивно-просторового мислення та фундаментальних основ професійної компетентності майбутніх архітекторів та дизайнерів. **Методи дослідження** представлені візуальним аналізом і синтезом, історичним та емпіричним підходами, що дозволили проаналізувати специфіку викладання пластичної анатомії у вищій школі та визначити її місце в системі художньої академічної підготовки. **Результати.** У роботі розглянуто методи навчання, які ґрунтуються на поступовому переході від простих навчальних завдань (малювання геометричних тіл, гіпсових зліпків) до зображення складних пластичних форм тіла людини, як у статичному, так і в динамічному положенні. Показано, що академічний рисунок у поєднанні з пластичною анатомією формує у студентів навички аналізу, узагальнення та синтезу, розвиває просторове мислення й уміння інтерпретувати форму. Особливе значення має систематичність і поетапність у викладанні цієї дисципліни, що дає змогу переходити від копіювання до свідомого аналітичного зображення, формуючи у студентів спостережливість, уважність, здатність до творчого узагальнення та прийняття художніх рішень. Доведено, що знання закономірностей будови людського тіла, пропорцій, пластичних змін у процесі руху та взаємозв'язку зовнішньої форми з внутрішньою конструкцією сприяє розвитку здатності студентів адекватно відтворювати природу, усвідомлювати її конструктивні та функціональні особливості. **Висновки.** Наукова новизна статті полягає у визначенні значення пластичної анатомії як базового елементу у професійній підготовці архітекторів і дизайнерів, а практична цінність – у можливості використання результатів дослідження для розробки навчальних програм, методичних матеріалів, удосконалення викладання дисциплін образотворчого циклу у закладах вищої освіти. Отримані висновки можуть бути застосовані викладачами під час організації занять з академічного рисунку, а також у міждисциплінарних дослідженнях, що поєднують мистецтво, архітектуру та дизайн.

Ключові слова: академічний рисунок, пластична анатомія, студенти, навчання, пропорції, форма, архітектура, дизайн.

Eduard KRASNIY,

orcid.org/0009-0008-7988-1512

Senior Lecturer at the Department of Architecture and Environmental Design
Chernihiv Polytechnic National University
(Chernihiv, Ukraine) edredddt2017@gmail.com

THE IMPORTANCE OF PLASTIC ANATOMY IN THE SYSTEM OF ARTISTIC ACADEMIC TRAINING OF FUTURE ARCHITECTS AND DESIGNERS

The purpose of the article is to determine the role of plastic anatomy in the study of academic drawing as a means of developing creative, constructive-spatial thinking and establishing the fundamental foundations of professional competence of future architects and designers. **The research methods** are based on visual analysis and synthesis, historical and empirical approaches, which made it possible to analyze the specifics of teaching plastic anatomy in higher education and to define its place in the system of artistic academic training. **Results.** The study considers teaching methods that are based on a gradual transition from simple educational tasks (drawing geometric forms, plaster casts) to the depiction of complex plastic forms of the human body, both in static and dynamic positions. It has been demonstrated that academic drawing in combination with plastic anatomy forms students' skills in analysis, generalization, and synthesis, develops spatial thinking, and enhances their ability to interpret form. Particular emphasis is placed on the systematic and step-by-step teaching of this discipline, which allows students to move from copying to conscious analytical representation, cultivating attentiveness, observation, the ability to generalize creatively, and to make artistic decisions. It is proved that knowledge of the structural laws of the human body, proportions, plastic changes in motion, and the interconnection of external form with internal construction contributes to students' ability to adequately reproduce nature and to comprehend its constructive and functional features. **Conclusions.** The scientific novelty of the article lies in identifying the significance of plastic anatomy as a fundamental element in the professional training of architects and designers. Its practical value is found in the possibility of applying the research results in the development of curricula, teaching materials, and the improvement of art-related disciplines in higher education institutions. The findings can be applied by educators in organizing academic drawing classes as well as in interdisciplinary studies that integrate art, architecture, and design.

Key words: academic drawing, plastic anatomy, students, education, proportions, form, architecture, design.

Постановка проблеми. Вся архітектурна та дизайнерська проектна діяльність ґрунтується на графічній культурі, за допомогою якої майбутні фахівці демонструють свої творчі задуми. Для формування професійних навичок графічної культури велике значення відіграє академічний рисунок та один з його розділів – рисунок людини, зокрема, пластична анатомія. Вивчення пластичної анатомії та малювання фігури людини з натури в системі академічного рисунку для підготовки архітекторів та дизайнерів сприяє розвитку конструктивно-образного мислення, поглиблює знання з пропорцій та композиції, дозволяє бачити різноманіття форм. Використання лінійно-конструктивного принципу рисунку дає можливість розуміти та засвоювати складні конструкції форм тіла людини. На прикладі фігури людини легше пізнавати необхідні зв'язки зовнішньої форми з її внутрішньою конструктивною побудовою та функціональним призначенням, що є дуже корисним для майбутніх архітекторів та дизайнерів. Малювання скелету людини, з'єднань кісток та м'язів дають розуміння побудови та зовнішньої пластики тіла. Спираючись на знання з пластичної анатомії студенти можуть правдиво та змістовно зображати натуру. На сьогодні доводиться констатувати, що вивченню пластичної анатомії в процесі навчання архітекторів та дизайнерів надається замало часу, дуже часто недостатня матеріальна база та неналежні умови для вивчення цієї важливої дисципліни. Проблема підвищення якості опанування пластичної анатомії в системі академічного рисунку залишається актуальною та потребує дослідження.

Аналіз попередніх досліджень. Викладання пластичної анатомії як складової рисунку та місце пластичної анатомії в мистецтві дослідили (Є. Піскунов, Л. Трубнікова, В. Свінар'ов, С. Пісьо, В. Пітеніна). Формування професійного мислення архітектора та дизайнера засобами образотворчого мистецтва вивчили в своїй публікації (С. Брільов, В. Козік, К. Хівренко). Особливості образотворчої підготовки студентів-архітекторів та основні художньо-творчі засоби сучасної архітектурної практики розкрили (Ю. Ларіонов, С. Горбенко, А. Горбенко). Фундаментальні основи рисунку та теоретично-наукові положення академічного рисунку дослідили науковці (Г. О. Крюкова, Мосовщикова Д. О., Н. А. Прохорова).

Мета статті – визначити роль пластичної анатомії в системі академічного рисунку для формування творчого, конструктивно-просторового мислення та фундаментальних основ професійної компетентності майбутніх архітекторів та дизайнерів.

Виклад основного матеріалу. У процесі пошуку творчих ідей та їх художньо-образної реалізації найефективнішим та швидким способом вираження є рисунок. Наприклад, для архітекторів та дизайнерів рисунок дає можливість відобразити загальний вид майбутнього об'єкту проектування, показати пропорції та ритм його частин. Рисунок в історичному розвитку сформувався у систему методик малювання – академічний рисунок. Академічна система малювання поєднує в собі всі закономірності натурального зображення та дозволяє вивчати зовнішні та внутрішні конструкції натури образотворчими засобами. Історично склалася методика малювання натурних постановок, починаючи з простих геометричних гіпсових тіл, продовжуючи гіпсовими зліпками античних та римських скульптур та завершуючи живою натурою тіла людини. Таким чином в системі академічного рисунку сформувались поступові етапи малювання навчальних постановок: зовнішні конструкції простих гіпсових тіл та побутових предметів, зовнішні конструкції складних форм та перетинання їх поверхонь на прикладі гіпсових голів, зовнішні та внутрішні конструкції складних пластичних форм на прикладі тіла людини. Для успішного виконання двох останніх навчальних етапів малювання студентам необхідно знати пластичну анатомію, розуміти пластику форми, анатомічну будову та фізіологічні функції тіла людини.

Основою вивчення пластичної анатомії в системі художньої освіти є комплексне поєднання її теоретичної та практичної частин, що дає глибокі знання і навички студентам та закладає основу для подальшого опанування фахової підготовки (Піскунов, 2023: 212). Вивчення пластичної анатомії тіла людини ставить перед студентами наступні цілі: перехід від поверхневого сприйняття форм до глибокого правдивого зображення тіла людини, розвиток художнього бачення на основі конструктивно-просторового мислення, розуміння гармонійного поєднання складних форм тіла людини, що в майбутньому дозволить студентам вільно за уявою зображувати складні комбінації форм для реалізації своїх творчих задумів. Саме зображення людини як найскладнішого об'єкту за формою та фізичними властивостями представляє найвищу ступінь вивчення академічного рисунку. Такі титани Відродження як Рафаель, Леонардо да Вінчі, Мікеланджело вважали знання анатомії необхідною складовою мистецтва рисунку, про що свідчать їхні твори – вершини світового мистецтва (Трубнікова, Свінар'ов, 2013: 37). Архітектори та дизайнери весь предметний простір створюють для людини відповідно до пропорцій

її тіла, тому фахівцям цих професій дуже важливо знати анатомічні закономірності конструктивної побудови тіла людини та пластичні зміни характеру форми в процесі руху. Практичні знання з цієї навчальної дисципліни допоможуть майбутнім художникам, дизайнерам, архітекторам зрозуміти побачене, розвивати внутрішнє відчуття природи (Пісьо, 2024: 114).

Існує декілька методів вивчення пластичної анатомії, всі вони побудовані на діалектико-матеріальному підґрунті, де форма, її зміст та функція поєднані між собою, тому що в тілі людини немає жодної частини, яка б не виконувала функцію. Розглянемо метод вивчення неживої природи, що ґрунтується на малюванні скульптур або їх фрагментів, об'єктом яких є тіло людини. Цей метод використовується на початку вивчення пластичної анатомії людини, тому що скульптура, яка, до речі, дуже тісно пов'язана з архітектурою, дозволяє студентам малювати нерухому природу, спокійно вести довгостроковий рисунок, вивчаючи основні закономірності побудови людського тіла, тоді як малювання живої людини потребує більших знань та практичних навичок з пластичної анатомії. Скульптури, створені видатними митцями, допомагають студентам послідовно досліджувати та передавати форму засобами рисунку, створюючи необхідні умови для застосування наступного методу вивчення пластичної анатомії людини – малювання живої природи. Успішне використання методу вивчення живої природи залежить від належного забезпечення навчальної аудиторії спеціальним обладнанням. Має бути подіум для натурщика висотою 30–40 см., спеціальне освітлення у вигляді підвісних софітів, що дозволяє виставляти чіткі світлотіні, які підкреслюють анатомічні властивості тіла людини, дуже добре, якщо в аудиторії є скелет людини та макет екорше, на прикладі яких викладачі можуть пояснювати студентам навчальний матеріал. Для поліпшення розуміння предмета викладачі використовують дошку для педагогічного показу, яка часто сама стає самостійним композиційним об'єктом, на що окремо звертається увага. Та й сам показ стає перформансом (Піскунов, Пітеніна, 2024: 158). На початку вивчення живої природи людина-натурщик має бути у вертикальному положенні з опорою на обидві ноги. Побудова тіла людини ґрунтується на системі осей та площин, які у вигляді координат дозволяють розмістити фігуру на папері, точно та пропорційно перенести розміри. Послідовне малювання фігури людини з одночасним вивченням пластичної анатомії дає можливість студентам-архітекторам та дизайнерам засвоювати закономірний зв'язок між зовнішньою та внутрішньою побудовою форм тіла людини, усвідомлюючи

їх конструктивні та функціональні властивості. Зовнішня пластична форма людського тіла залежить від її внутрішньої конструкції, тому без знань анатомічних чинників, які змінюють характер зовнішньої форми, студенти не зможуть реалістично намалювати людину. В кращому випадку, якщо студент має вроджені здібності точно змалювати, процес малювання перетвориться на звичайне копіювання зовнішніх форм без розуміння внутрішніх конструкцій та функцій. Просто гарно намалювати людину недостатньо для майбутніх архітекторів та дизайнерів, важливо усвідомити, що рисунок людини, як найскладнішого синтезу форм, є дуже активний аналітичний процес, велика робота в першу чергу думки, а вже потім очей та рук. Механічне перенесення розмірів форми, які сприймає око, приводить до диспропорційного та помилкового зображення, необхідна ще аналітична робота мозку, враховуючи знання з пластичної анатомії та перспективи. Рисунок має формувати просторове мислення, розуміння перспективи, пропорцій і пластичності форми, а також навички передачі складних об'єктів у просторі (Брильов, Козік, Хівренко, 2025: 277). Особливо важливо для студентів-архітекторів та дизайнерів навчитись передавати трьохвимірне зображення фігури людини. Зображення натурщика в динамічному ракурсі відкриває більше можливостей для вирішення навчальних задач, які розвивають об'ємно-просторове бачення форми. Знання з пластичної анатомії при виконанні таких завдань дозволяє студентам мати уявлення про особливості побудови не тільки тіла людини в цілому, а й окремих його частин, зрозуміти трансформації форми в різних ракурсах та динамічних змінах, а головне, дає можливість студентам у майбутньому малювати складні форми без природи. Гідний рівень майстерності в рисунку, вільне володіння різними видами техніки та різноманітними засобами при роботі з природи, по пам'яті та за уявою відкривають перед архітектором та дизайнером необмежені можливості у виконанні їх творчих задумів, необхідність виховання у майбутніх архітекторів та дизайнерів розвиненого об'ємно-просторового мислення вимагає постановки та вирішення аналітичних об'ємно-просторових завдань в курсі академічного рисунку (Ларіонов, 2017: 77). Саме зображення тіла людини, як найскладнішої форми, є найкращим прикладом таких завдань, для виконання яких використовуються конструктивно-просторовий та просторово-пластичний методи ведення рисунку. Конструктивно-просторовий метод поєднує в собі геометричний та скульптурний способи зображення, які мають доповнювати один одного, бо якщо використовувати тільки один з цих способів, то є ризик втратити схожість зобра-

ження з натурою. Наприклад, якщо застосовувати скульптурний спосіб зображення, акцентуючи увагу тільки на відсіканні форм, то втрадиться плавне поєднання площин, а якщо будувати рисунок фігури людини тільки геометричним способом за допомогою поєднання геометричних тіл, то буде надмірна гіпертрофічність зовнішньої конфігурації форм. Але використання цих способів разом формує цілісну систему сприйняття природи, розвиває такі розумові операції, як: аналіз, систематизація, узагальнення, синтез, конкретизація, абстрагування, порівняння. При виконанні конструктивних рисунків тіла людини рекомендується поєднувати малювання з природи та за уявою, результатом чого у майбутніх архітекторів та дизайнерів розвиваються пам'ять, уявлення, уява, асоціації. Для більш ґрунтовного закріплення навчального матеріалу необхідно в практичній роботі виконувати начерки з муляжів і анатомічних атласів, різних частин тіла, особливо череп і голову людини. Засвоєний матеріал закріплюють швидкими начерками по пам'яті, а вивіреність побудови і «взяття» форми має бути послідовною і чітко продуманою (Горбенко, Горбенко, 2023: 321).

Формування професійних компетентностей майбутніх архітекторів та дизайнерів відбувається не лише через оволодіння технікою рисунка, але й через усвідомлення його методологічних засад. Академічний рисунок є не просто навчальною дисципліною, а цілісною системою художньо-педагогічних принципів, що поєднує практику, теорію та естетику. Знання пластичної анатомії в цьому контексті виступають фундаментом, який забезпечує зв'язок між зовнішнім сприйняттям і внутрішнім розумінням форми. Зображення людського тіла як найбільш складної форми в живій природі, є однією з найбільш важливих задач в навчальній програмі вищих навчальних закладів (Крюкова, Мостовщикова, 2019: 22). Саме тому вивчення пластичної анатомії людини необхідне для формування професійного мислення, що поєднує аналіз, синтез і конструктивно-просторове бачення.

Особливу роль у викладанні пластичної анатомії відіграє систематичність та поетапність, що дозволяє майбутнім фахівцям переходити від простого до складного, від натурних замальовок до складних композиційних завдань. Свідомий підхід до процесу рисування складається з розуміння мети та завдань навчальної роботи, цілеспрямованого сприйняття, осмислення, тобто вивчення природи та її зображення, з творчої переробки отриманих знань і практичного їх втілення (Прохорова, 2016: 101). Завдяки вивченню пластичної анатомії студенти навчаються спостережливості, точності, уважності, а також умінню

працювати з натурою у різних умовах освітлення, ракурсів та динамічних поз. Це розвиває здатність до швидкого і якісного прийняття художніх та проєктних рішень, що створює передумови для формування у студентів не лише художніх, а й загальноестетичних компетентностей, які сприяють становленню архітектора чи дизайнера як творчої особистості. Викладання пластичної анатомії в системі академічного рисунка є не лише засобом, щоб навчити малювати, а й важливим педагогічним прийомом для розвитку особистості студента, його світогляду та професійної культури.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що пластична анатомія є фундаментальною складовою в системі академічного рисунку та невід'ємним елементом художньої підготовки майбутніх архітекторів і дизайнерів. Знання будови людського тіла, закономірностей його пропорцій та пластичних змін у русі забезпечують студентам не лише можливість правдиво відтворювати природу, але й формують просторове та конструктивно-аналітичне мислення, необхідне для професійної діяльності. Дослідження показало, що академічний рисунок у поєднанні з вивченням пластичної анатомії виступає ефективним педагогічним засобом, що сприяє розвитку уважності, спостережливості та здатності до творчого узагальнення. Систематичність та поетапність у викладанні цієї дисципліни дозволяють переходити від простих навчальних завдань до складних композиційних рішень, формуючи у студентів навички аналізу, синтезу та інтерпретації форми. Вивчення даної теми підтверджує, що пластична анатомія у структурі академічного рисунку не обмежується технічною вправністю, а виступає основою для формування цілісної художньо-професійної культури майбутнього архітектора чи дизайнера. Саме інтеграція анатомічних знань із практикою рисунка забезпечує підготовку спеціаліста, здатного реалізовувати творчі задуми на високому професійному рівні. Результати дослідження можуть бути використані у розробці навчальних програм та методичних матеріалів для закладів вищої освіти, зокрема для удосконалення викладання дисциплін, пов'язаних із академічним рисунком та пластичною анатомією. Крім того, вони є корисними для практикуючих викладачів у процесі підготовки майбутніх архітекторів і дизайнерів, оскільки дають можливість підвищити якість навчального процесу, адаптувати його до сучасних вимог професійної освіти та забезпечити формування конкурентоспроможного фахівця.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Піскунов С. Викладання пластичної анатомії в національній академії образотворчого мистецтва і архітектури: інноваційні методи та мультимедійна форма навчання. Українська академія мистецтва. 2023. Вип. 33. С. 210–216. <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/2033844>
2. Трубнікова Л., Свінар'єв В. Базова основа рисунка. Українська академія мистецтва. 2017. Вип. 26. С. 48–59. <http://195.20.96.242:5068/kvnaoma-xmlui/bitstream/handle/123456789/133/13-12-PB-25-30.pdf?sequence=1>
3. Пісьо С. Я. Пластична анатомія в мистецтві. Український мистецтвознавчий дискурс. 2024. №1. С. 141–147. <https://doi.org/10.32782/uad.2024.1.18>
4. Піскунов С., Пітеніна В. Проблеми анатомічного студентського рисунка та шляхи їхнього вирішення в НАОМА. Збірник наукових праць «Українська академія мистецтва». 2024. Вип. 36. С. 154–160. <https://doi.org/10.32782/2411-3034-2024-36-16>
5. Брильов С., Козік В., Хівренко К. Формування професійного мислення архітектора і дизайнера через призму образотворчого мистецтва: живопис, рисунок, скульптура. Матеріали конференцій МЦНД, (28.03.2025; Умань, Україна). 2025. С. 275–278. <https://doi.org/10.62731/mcnd-28.03.2025.009>
6. Ларіонов Ю. Г. Образотворча підготовка студентів-архітекторів: досвід та новачії. Традиції та новачії у вищій архітектурно-художній освіті. 2017. Вип. 17. С. 75–79. https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/opac/search.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Tnvakho%5F2017%5F1%5F15%2Epdf
7. Горбенко С., Горбенко А. Основні художньо-творчі засоби сучасної архітектурної практики. Актуальні питання гуманітарних наук. 2023. Вип. 69. Т. 1. С. 318–322. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/69-1-46>
8. Крюкова Г. О., Мостовщикова Д. О. Теоретично-наукові положення академічного рисунка у працях М. Лі. Науковий журнал «ΛΟΓΟΣ. Мистецтво наукової думки». 2019. №2. С. 20–23. <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/26478>
9. Прохорова Н. А. Академічний рисунок як фундамент творчої грамотності для формування творчої особистості. Арт-простір. 2016. Вип. 2. С. 99–102. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=artsp_2016_2_19
10. Трубнікова Л., Свінар'єв В. Базова основа рисунка. Українська академія мистецтва. 2017. Вип. 26. С. 48–59. <http://195.20.96.242:5068/kvnaoma-xmlui/bitstream/handle/123456789/133/13-12-PB-25-30.pdf?sequence=1>

REFERENCES

1. Piskunov, Ye. (2023). Vykladannia plastychnoi anatomii v natsionalnii akademii obrazotvorchoho mystetstva i arkhitektury: innovatsiini metody ta multymediina forma navchannia [Teaching plastic anatomy at the National Academy of Fine Arts and Architecture: innovative methods and multimedia form of teaching]. *Ukrainska akademiia mystetstva*, 33, 210–216. <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/2033844> [in Ukrainian].
2. Trubnikova, L., & Svinariov, V. (2017). Bazova osnova rysunka [The basic basis of the drawing]. *Ukrainska akademiia mystetstva*, 26, 48–59. <http://195.20.96.242:5068/kvnaoma-xmlui/bitstream/handle/123456789/133/13-12-PB-25-30.pdf?sequence=1> [in Ukrainian].
3. Pisis, S. Ya. (2024). Plastychna anatomiiia v mystetstvi [Plastic anatomy in art]. *Ukrainskyi mystetstvoznavchyi dyskurs*, 1, 141–147. <https://doi.org/10.32782/uad.2024.1.18> [in Ukrainian].
4. Piskunov, Ye., & Pitenina, V. (2024). Problemy anatomichnoho studentskoho rysunka ta shliakhy yikhnoho vyrishennia v NAOMA [Problems of anatomical student drawing and ways to solve them in NAOMA]. *Zbirnyk naukovykh prats «Ukrainska akademiia mystetstva»*, 36, 154–160. <https://doi.org/10.32782/2411-3034-2024-36-16> [in Ukrainian].
5. Bryliov, S., Kozik, V., & Khivrenko, K. (2025). Formuvannia profesiinoho myslennia arkhitekтора i dizainera cherez pryзму obrazotvorchoho mystetstva: zhyvopys, rysunek, skulptura [Formation of professional thinking of an architect and designer through the prism of fine arts: painting, drawing, sculpture]. *Materialy konferentsii MTsND*, (28.03.2025; Uman, Ukraina), 275–278. <https://doi.org/10.62731/mcnd-28.03.2025.009> [in Ukrainian].
6. Larionov, Yu. H. (2017). Obrazotvorcha pidhotovka studentiv-arkhitektoriv: dosvid ta novatsii [Visual arts training for architecture students: experience and innovations]. *Tradytzii ta novatsii u vyshchii arkhitekturno-khudozhnii osviti*, 17, 75–79. https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/opac/search.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Tnvakho%5F2017%5F1%5F15%2Epdf [in Ukrainian].
7. Horbenko, S., & Horbenko, A. (2023). Osnovni khudozhno-tvorchi zasoby suchasnoi arkhitekturnoi praktyky [The main artistic and creative means of modern architectural practice]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 69(1), 318–322. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/69-1-46> [in Ukrainian].
8. Kriukova, H. O., & Mostovshchikova, D. O. (2019). Teoretychno-naukovi polozhennia akademichnoho rysunka u pratsiakh M. Li [Theoretical and scientific provisions of academic drawing in the works of M. Li]. *Naukovyi zhurnal «ΛΟΓΟΣ. Mystetstvo naukoivoi dumky»*, 2, 20–23. <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/26478> [in Ukrainian].
9. Prokhorova, N. A. (2016). Akademichnyi rysunek yak fundament tvorchoi hramotnosti dlia formuvannia tvorchoi osobystosti [Academic drawing as the foundation of creative literacy for the formation of a creative personality]. *Art-prostir*, 2, 99–102. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=artsp_2016_2_19 [in Ukrainian].
10. Trubnikova, L., & Svinariov, V. (2017). Bazova osnova rysunka [The basic basis of the drawing]. *Ukrainska akademiia mystetstva*, 26, 48–59. <http://195.20.96.242:5068/kvnaoma-xmlui/bitstream/handle/123456789/133/13-12-PB-25-30.pdf?sequence=1> [in Ukrainian].

Дата першого надходження рукопису до видання: 19.09.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 24.10.2025

Дата публікації: 24.11.2025